

REDIZAJN ZNAKA ETNOLOŠKOG RAJNSKOG MUZEJA NA OTVORENOM*

Dieter Pesch
Rheinisches Freilichtmuseum für Volkskunde
Kommern, Zapadna Njemačka

uzeji u Njemačkoj ne bave se rado public relationsom – odnosima sa javnošću. Postoji vrlo mali broj kustosa koji uočavaju nužnost takvog rada. Ne znam niti jedan njemački muzej koji bi imao čovjeka zaposlenog na poslovima public

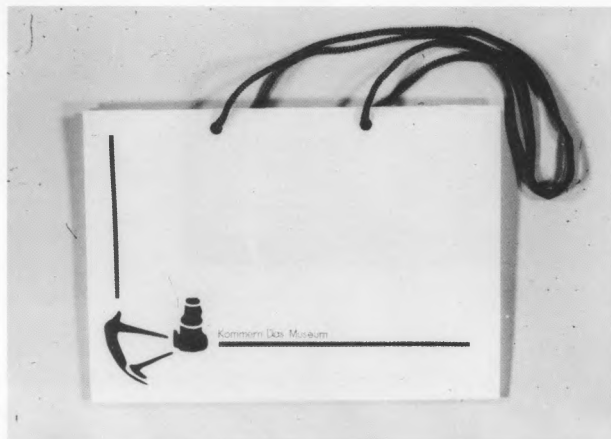
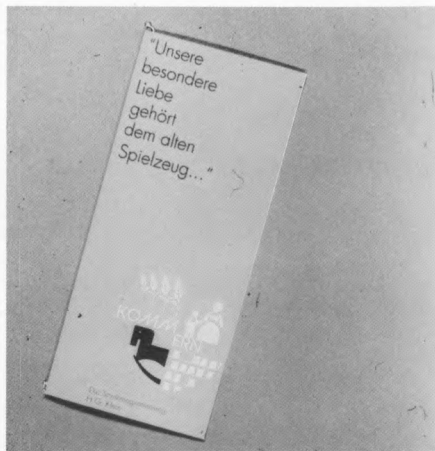
relationsa ili koji bi imao takav posebni odjel unutar muzeja.

Za veliku većinu kustosa bavljenje takvom djelatnošću predstavlja šok; znanstvenici, naime, žive za istraživanje, njima nije potrebna publika, javnost. Najbolje što se može desiti, često igrom slučaja, je da se ipak privuku posjetioци zahvaljujući nekoj zaista izuzetnoj izložbi. Kustosi se nevoljko bave svakodnevnim radom sa publikom, naročito popularizacijom stalnog postava. Takav se stav reflektira na predodžbi muzeja koju ima posjetilac: neprijazno i staromodno. Pljesniv zadah takvih zastarjelih vrijednosti širi se na sve muzeje, naročito na etnografske i muzeje na otvorenom. Na primjer, seoski život unatrag nekoliko stoljeća zaokuplja etnologue više nego gradska kultura, premda takva istraživanja predstavljaju originalne segmente etnologije. Tim istraživanjima se bave povjesničari u gradskim muzejima. Znak muzeja na otvorenom odražava svoje polje istraživanja. Vjetrenjača (1) koja je ujedno simbol njemačkog maslaca, pojavljuje se vrlo često. Jednostavan razlog za upotrebu tog simbola leži u činjenici da je svaki muzej na otvorenom specijalno ponosan što posjeduje vjetrenjaču, čudo ruralne tehnologije. Na slijedećem mjestu popularnosti je seoska kuća ponekad prikazana u realističkom okolišu, pejzažu, a ponekad zasebno. Krasne drvene tesane seoske kuće (2) često služe oglašavanju muzeja, budući da konstrukcija od tesane građe nagovještava netaknuti svijet, sigurnost, udobnost, ugodnost, ono što mi u Njemačkoj nazivamo Gemütlichkeit. Sami crteži takvih znakova (3) kreću se u rasponu od onih slikara amatera do postmodernističkih arhitekata (4). Ovaj natpis više je staromodna oprema nego reminiscencija na visoku starost muzejskih zbirki, što se, pretpostavljam, htjelo. Budite dakle manje konzervativni, nježno odstranite goticu (5) i ovi znakovi će svejedno odražavati svijet nestalog seljačkog ponosa, mirisne, svježije uzorane zemlje. Neki pak više vole znakove koje možete lako naći na koricama jelovnika boljih restorana (6).

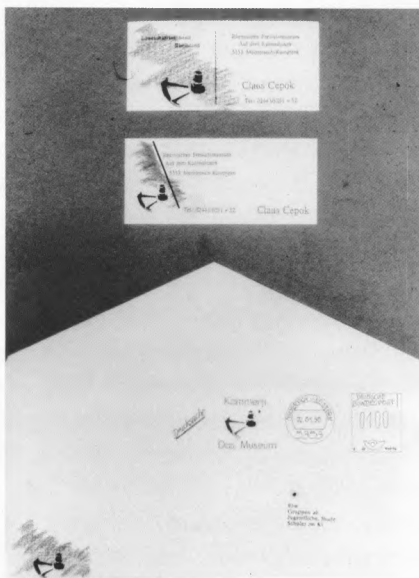
Mlađa generacija kustosa muzeja na otvorenom uočila je prije nekoliko godina da su ovakvi znakovi staromodni. Umjesto drvenih tesanih kuća danas su u upotrebi znakovi – pars pro toto – koji se sastoje samo od detalja kuće, pomalo apstraktni, no ipak podsjećajući potencijalnog posjetioца na dragu seosku zgradu (7).

Kolege iz Nizozemskog muzeja na otvorenom u Arnhemu prvi su se ohrabрили primjenjujući totalno apstraktni logo koji je zaprepastio sve etnologue Zapada (8). Ako vam je poznata nizozemska zastava uočit ćete da taj znak pripada nizozemskom nacionalnom muzeju.

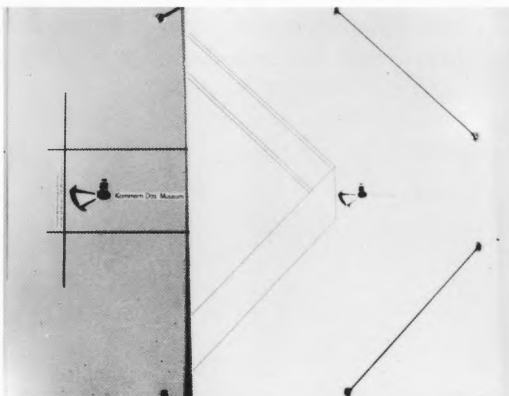
Predstaviti ću iskustvo Etnološkog rajnskog muzeja na otvorenom. Još i danas naš znak se sastoji iz neizbježne vjetrenjače. Nisam bio zadovoljan budući da sam dobro znao da moramo taj besmisleni znak što prije promijeniti. Ne bi trebali biti razočarani jer vam ne mogu pokazati perfektно stilizirani gotovi novi znak. Jer, u naravi je njemačkog znanstvenika raditi savršeno i komplicirano. Jedan njemački biolog posvetio je čitav svoj život izučavanju respiratornih organa crvenog bavarskog mrava. U sedamdesetpetoj godini

15

16

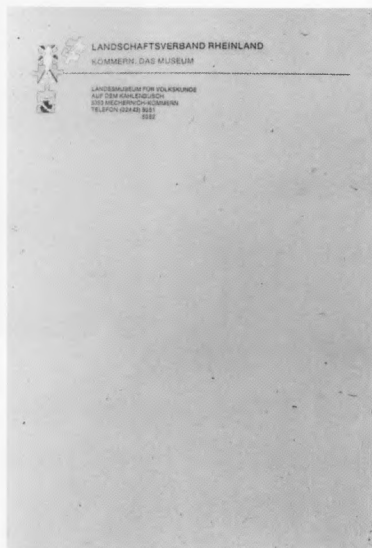
17

18

20

19

21

života mogao je publicirati svoje životno djelo pod naslovom »Respiratorni organi bavarskog crvenog mrava, preliminarna rasprava u osam tomova.« U istoj sam poziciji ja, baveći se novim znakom. Naručili smo prijedloge novog znaka muzeja od pet grafičkih umjetnika. Naš jedini uvjet je bio da se novi znak striktno razlikuje od dosada poznatih znakova muzeja na otvorenom. Mogući posjetilac trebao bi uočiti da je to ne samo muzej na otvorenom nego i etnološki nacionalni muzej koji je vezan na modernu etnologiju i koji između ostalog posjeduje jednu od najvećih svjetskih zbirki igračaka. Dizajn znaka trebao bi biti u pokretu budući da će se muzej budućih dvadeset pet godina proširivati. Svake će se godine na prostoru od približno osamdesetpet hektara graditi historijske zgrade ili suvremeni izložbeni paviljoni. Znak bi dakle trebao upućivati i na budućnost muzeja.

Bio sam doista šokiran kad sam dobio prvo rješenje. Bilo je predloženo upravo ono što nisam uopće htio (9): neizbježna vjetrenjača u netaknutom pejzažu i – možda kao nešto modernija varijacija – detalj vjetrenjače kojega prati tekst koji bi trebao privlačiti posjetioaca aludirajući na naziv sela u kojem je smješten muzej, Kommern. Naime, ako zanemarite slovo »r« ime mjesta se čita kao »kommen« što znači »dodite«. (10,11)

Ponovno se javilo i rješenje s apstraktnom konstrukcijom zgrade (12). Drugi je dizajner pak pokušao prikazati različite odjele muzeja upotrebljavajući krila vjetrenjače i na taj način indicirajući na četiri rekonstruirana sela muzeja, s jedne strane, a s druge, prikazujući igračku – vjetrenjaču privlačeći djecu i kolekcionare na zbirku igračaka. I on se također poigrao riječima Kommen/Kommern.

Sljedeće rješenje (13) bacilo je težište na postojanje četiri historijska sela muzeja. Premda je počeo u relativno modernoj maniri (14), ipak se na kraju, kad je ponudio gotovo rješenje, crtež promjenio u simbole narodne umjetnosti primjenjujući također istu igru riječima. Jedan je dizajner upotrijebio detalj kotača (15). Ako okrenete crtež (16) može vam se učiniti da se radi o kameri na stativu. Visoko sofisticirano grafičko rješenje koje je bilo predloženo za različite namjene, tretiralo je jednostrano samo odjel muzeja na otvorenom zanemarujući ostale sadržaje.

Na kraju je prihvaćeno rješenje mladog dizajnera koje je bilo predato u obliku idejne skice, tako da se još uvijek doraduje. Bio sam fasciniran idejom upotrebe puzzle za znak koji bi objašnjavao različitost raznih sadržaja i brojnih informacija našeg muzeja. Puzzle daje mogućnost prikazivanja sadržaja muzeja na vrlo raznolik način. Oni koji razmišljaju mogu razabrati da se radi o muzeju pod stalnom izgradnjom. Jedan dio se dodaje drugom. To je dizajn koji ne zastarjeva. Forma puzzle postoji već dosta dugo vremena i neće se mnogo mijenjati ubuduće. Taj motiv se može primjenjivati u mnoštvo prilika. I, na kraju, to je motiv koji nije previše ozbiljan – muzeji su mjesta učenja u kojim se treba osjećati kako ugodno tako i prilično veselo i živo.

Prijevod s engleskog jezika: Višnja Zgaga

* Saopćenje na sastanku ICOM-ova Komiteta za MPR, Helsinki, svibanj 1990.